

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

י"א.

עין משפט
גזר מצוה

מאימתי חייבין עליהן. מיתה זר האוכלן: **ששה דברים.** זו אחת מהן וכולן שנויין בספרי (ד' ו'): **יכול יעלה אדם נו'.** קסבר קדושת הארץ לא בטולה וזריך להפריש מעשרות וקאמר יכול יעלנו ויאכלנו צירושלים זלא פדיון: **ס"ל נו'.** לפיכך טעון צית. ולקמיה פריך מאי שנא צבור דפשיטא ליה וצממער מיבעי ליה: **מזהו מי ליכא.** וכיון דמנזה ארכא נפרוך נמי קרייה דמנזה: **לא פסיקא ליה.** ומיהו זישראל אפילו עיכובא ארכא למימר: **וניסוד דינא וניסי צמה הזד.** למנה לי היקישא נימא צבור יוכיח ומזר הדין הזד השוה שבהן שטעונין הבאת מקום ואינן נוהגין אלא בפני הצית: **אז מוצה.** זה למתן דמים וזה להנחה: **ומאי קסבר.** האי תנא דפשיטא ליה צבור טפי ממעשר: **אי קסבר קדושה ראשונה.** על צית קדשה לשעתא וקדשה לעמיד לנא כי היכי דסבירא ליה בקדושת הארץ וקא מיבעיא ליה מי קרינא ציה השתא זלא חומה לפני ה' אלהין או לא וקא פשיט מעשר מצבור: **אפי' צבור נמי יקרב ויאכל דהא מאן דאית ליה קדשה לעמיד זלא סבירא ליה מקריבים אע"פ שאין צית כדאמרין במגילה נקראת (דף ק"ג א') ואי קסבר לא קדשה אפילו צבור נמי טיבעי. ואי קסבר קדושת הצית בטולה ומיבעיא ליה צממער הואיל ואינו צריך לצית אי מתאכיל צירושלים לפני ה' קרינא ציה אי לא אפי' צבור נמי כי האי גוונא טיבעי ליה כגון צבור שנוקב קיים וחרב הצית ועדיין צשור קדושתו מהו שיאכלוהו: **אמר רבינא לעולם קסבר לא קדשה והכא.** דקא פשיט ליה למעשר מצבור צבור שאינו צריך צית דומיא דמעשר עסקינן והא דפשיטא ליה דלא מתאכיל משום דאיתקש צשור לדמו דכתיב (ו' ו') ואת דמס זמרוק על המוצה וגו' וצברס יהיה לך וגו' וליף מנייה צשעה שהיא ראויה לזריקת דם אמה אוכל את הצשור ולא משנהרס המוצה: **וכי דבר הלמד בהיקש.** מן הדס: **חוזר ומלמד.** על המעשר בהיקש הא קיימא לן צוצחים צאחיו מקומן (דף מט'): שאין למדין צקדשים למד מן הלמד: **חולין הוא.** וצחולין למדין למד מן הלמד: **הניחא****

כז א מיי פ"ג מהל' צבורים ה"א סגן עשין קלו: **כה ב מיי פ"ג מהל' סג ג מיי פ"ג מהל' מעשר שני ה"א א סגן עשין קלו:** ד (מיי פ"ג מהל' צבורים הלכה ז'): ה (מיי פ"ג מהל' ע"ו מיי פ"ג מהל' תרומות ה"א א ופ"ג מהל' צית הצמירה ה"א טו:

מוסף רש"י

שלשה דברים משום שלשה זקנים. ר' ישמעאל ור"ע וכן עזאי דכר (תמורה כ"א. ע"ש) דכר אחד מפי כל זקן וזקן (בבא מציעא ט"ו). ר' ישמעאל דטעונין הפהא מקום מן המורה (א"י צממער שפופרש קודש שטולה הארץ קאמר. וקאמר יכול יעלנו ויאכלנו ע"ש.) צירושלים זלא פדיון (שם). צבור ומעשר וצבורים. דטעונין הפהא מקום דכמי (דברים יג) והצממער שמה שלוחים וגו' ותרומה ידעס אלו צבורים (תמורה כ"א). מה צבור אינו נאכל כו'. דמפריש לקמיה דבעי מתן דמסי ואמרין למנחה (שם). שכן טעון מתן דמים. הלך לוקן צית ומנחה צבורים (שם). צבורים דמסי שכן טעונין מתן דמים וזכרי צית דכמי (שם) והינו לפני מנחה (שם) צבורים אינן נאכלין אלא בפני הצית דכמי והנחתו לפני ה' אלהין (תמורה ט"ו). שכן טעונין מנחה. לפני המנחה דכמי (שם). והנחתו לפני ה' אלהין (שם). הלך עטו צית דהחוקק למנחה לך (בבא מציעא ט"ו). וליהדר דינא. למי לי קרא. להיזר דינא ולילמא צבור יוכיח ומזר הדין, הזד השוה שבהן שטעונין הבאת מקום ואינן נוהגין אלא בפני הצית, אף אי ארכא מעשר (תמורה ט"ו). צד מידה. זה למתן דמים וזה להנחה (בבא מציעא ט"ו). ומאי קסבר. דפשיטא ליה צבור אינו נאכל ומעשר הבאה ניסיה ויקריבום, והואל והשתא נמי קדושה היא ירושלים להקריב (שם). אי קסבר כו' ולא קדושה לעתיד לבא. ואפילו הכי מספקא ליה ממעשר, מיבעי ליה נמי צבור. ואמאי ליקו מעשר שני מצבור (שם) אי קסבר קדושת צית בטולה ליה ומיבעי ליה ממעשר הואיל ואינו צריך צית ממתאכיל צירושלים ולפני ה' קרינא ציה או לא. אפילו צבור מה"ה"ה נמי מיבעי ליה כגון שקרבו דמו ואימרו וזכר הצית וכשור קיים מהו שיאכלוהו (בבא מציעא ט"ו). לעולם קסבר כו' ולא קדושה לעתיד לבא. וקדושה מאי שנא צבור דפשיטא ליה, צבי האי צבור מסקינן שמוק דמו צבור נמי לא יאכל (תמורה ט"ו).

יבול יעלה אדם מעשר (ו') בידו בזמן הזה. ויאכלנו זלא פדיון קדושה (ו') (ירושלים) לא בטולה לענין מעשרות: **ול"מא מצוה בו.** פירוש שכן טעונין קריאה למנחה קודם שיאכל צבורים ומעשר שני אוכלין אותו זלא שום (ו') קריאה ומה שקורין למעשר צשנה שליטת היה ואז לא היה נוהג כלל מעשר שני: **מה' להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד מובה.** יש למפוך שכן אסורים לזרים כדפריך רבה (לעיל) והא דלמנר צברייתא צבורים רביה ויעימו ז"ל דמיירי צבורים שפופרשו צפני חורבן הצית דאס הופרשו אחר הצית אינן קדושים כלל וחולין הן דמתן פרק שני (ט) דצבורים יש צממירה ומעשר מה שאין כן צבורים שהתרומה והמעשר אסורין ויש להם שיעור ונוהגין זלא הפירות צפני הצית ושאל צפני הצית וצבורים אינן אלא צשעה מינין וצפני הצית: **אפילו צבור נמי.** ז"ל דמיירי אס עשה מוצה חורק דמו אליבא (ט) דקדושת צית לא בטולה דמקריבין אע"פ שאין צית דבלא מוצה פשיטא דצבור לא דהא צבי מתן דס ואימוריס וזכור תאמר לימא דצבור דצברייתא דקאמנר מה צבור וכו' מיירי היכא דלא עשה מוצה וי"ל דלהואל ודאי לא היה מדמי צבור למעשר ולא דמי ליה מעשר: **ואי סבר דא קדשה אפילו צבור נמי טיבעי.** כך גרסת רש"י דמוקי ליה צבור ששנסח וזמק דמו קודם חורבן דהואל והואל דמעשר כר"פ (ו') ו"א"ת אי לא קדשה אס כן לא משכחת לה מעשר דקדושת הארץ בטולה וי"ל דודאי קדושת צית לא קדשה אכל קדושת הארץ קדשה לעמיד לנא לענין מעשרות אכל קשה דאי לא קדשה קדושת הצית לעולם א"כ צמות מותרות דהא צהא תליא כדמנחה צמגילה (דף ק"ג א') ואס כן יציא מעשר שני ויהא נאכל כלל ערי ישראל כדאמרין צוצחים (דף ק"ב) זלא לנוד ולגצעון הותרו הצמות וקדשים קלים ומעשר שני נאכלין כלל העיר וי"ל דמיירי שגדל לפני הצית שהחוקק להציאו למקום וצחכי ניחא נמי קושיא קמייתא ומסיק דלעולם לא קדשה כהאי גוונא אכל קשה לגירסא זו

מאימתי (ט) מחייבין עליהן משיראו פני הבית כמאן כי האי תנא דתניא רבי אליעזר אומר בצבורים מקצתן בחוץ ומקצתן בפנים שבחוץ הרי הן כחולין לכל דבריהם שבפנים הרי הן כהקדש לכל דבריהם אמר רב ששת בצבורים הנחה מעכבת בהן קרייה אין מעכבת בהן כמאן כי האי תנא (ט) דתניא רבי יוסי אומר שלשה דברים משום שלשה זקנים רבי ישמעאל אומר יכול יעלה אדם מעשר שני בזמן הזה בירושלים ויאכלנו ודין הוא כבור טעון הבאת מקום ומעשר שני טעון הבאת מקום מה כבור אינו אלא בפני הבית אף מעשר מה כבור אינו אלא בפני הבית שכן טעון מתן דמים ואימורין לגבי מוצה בצבורים ויכוחו מה לבבורים שכן טעונים הנחה ת"ל ויאכלת [שם] לפני ה' אלהיך וגו' מקיש מעשר לבכור מה בכור אינו אלא לפני הבית אף מעשר אינו אלא לפני הבית ואם איתא ליפרוך מה לבבורים שכן טעונין קרייה והנחה א"ר אשי נהי דיעיכובא ליכא מצוה מי ליכא ולימא מצוה וליפרוך אלא אמר רב אשי כיון (ט) דאיכא בכורי הגר דבעי למימר א"ר אשר נשבע [ה'] לאבותינו ולא מצי אמר לא פסיקא ליה וליהדר דינא ותיתי במה הצד משום דאיכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד מובה ומאי קסבר אי קסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתא וקדושה לעמיד לבא אפי' צבור נמי אי קסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתא ולא קדשה לעמיד לבא אפילו צבור נמי טבעי אמר רבינא לעולם קסבר קדושה ולא קדשה להקיש מעשר עסקינן והא דפשיטא ליה דלא מתאכיל משום דאיתקש צשור לדמו דכתיב (ו' ו') ואת דמס זמרוק על המוצה וגו' וצברס יהיה לך וגו' וליף מנייה צשעה שהיא ראויה לזריקת דם אמה אוכל את הצשור ולא משנהרס המוצה: **וכי דבר הלמד בהיקש.** מן הדס: **חוזר ומלמד.** על המעשר בהיקש הא קיימא לן צוצחים צאחיו מקומן (דף מט'): שאין למדין צקדשים למד מן הלמד: **חולין הוא.** וצחולין למדין למד מן הלמד: **הניחא**

תורה אור השלם

1. ואבלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגןך תירשך ויצדקך ויבברת בקרבן וצאנך למען תלמד לך אה את ה' אלהיך כל ימיך: דברים יד כג
2. ובאת אל ההוד אשר יקיה בקימים הרים ואמרת אליו הודתי הרים לך אלהיך כי באתי אל הארץ אשר נשבעתי לאבותינו לתת לנו: דברים כו ג

הגהות הב"ח

(א) נברא מאימתי חייבין כ"ל זהות מ' מנחה: (ב) שם דלכא צבורי הגר. י"ב עין צמות" ר"פ הספיה דף פ"א ד"ה למעטוי אדעת נכרי: (ג) רש"י ד"ה ששה וכו' בספרי. י"ב וצממער ממונה דף כ"א: (ד) תנ"ך ד"ה יכול יעלה אדם מעשר שני בזמן: (ה) ר"ה אפילו צבור נמי כי האי גוונא טיבעי ליה כגון צבור שנוקב קיים וחרב הצית ועדיין צשור קדושתו מהו שיאכלוהו: **אמר רבינא לעולם קסבר לא קדשה והכא.** דקא פשיט ליה למעשר מצבור צבור שאינו צריך צית דומיא דמעשר עסקינן והא דפשיטא ליה דלא מתאכיל משום דאיתקש צשור לדמו דכתיב (ו' ו') ואת דמס זמרוק על המוצה וגו' וצברס יהיה לך וגו' וליף מנייה צשעה שהיא ראויה לזריקת דם אמה אוכל את הצשור ולא משנהרס המוצה: **וכי דבר הלמד בהיקש.** מן הדס: **חוזר ומלמד.** על המעשר בהיקש הא קיימא לן צוצחים צאחיו מקומן (דף מט'): שאין למדין צקדשים למד מן הלמד: **חולין הוא.** וצחולין למדין למד מן הלמד: **הניחא**

דאמרין למסקנא דלא קדשה אס כן מאי מיבעי (ט) לעיל יכול יעלה פשיטא דלא יעלה צירושלים יותר משאר עיירות כיון דלא קדשה ומו גבי צבור נמי למה לי היקשא דצשור לדמו תיפוק ליה (ט) דבלאו ההיקשא דהיכא דלכיל הוא להו כחון לחומה כיון דלא קדשה והוי ליה כאוכל קדשים צחון ועוד קשה דקאמר ולעולם דלא קדשה כו' ומקשינן צשור לדמו משמע דאי אמר קדשה מתאכיל צבור זלא צית ולא הוי ממעטינן (ט) מהך היקשא וקשה דהא מוכח פרק קדשי קדשים (צוצחים ט). דמוצה שנפגס אין אוכלין קדשים קלים ואמאי הא מוכח הכא היכי דקדשה דנאכל אפילו ליכא מוצה ושאי הכא דלא קדשה לכן צריך לומר דגרים לעיל ואי סבר לא קדשה מעשר נמי והכי פירושא אפילו מעשר נמי לא יהא מתאכיל צירושלים כלל זלא פדיון דלא הוי כלל לפני ה' אלהיך ואין לתמוה אי לא קדשה אס כן לא משכחת מעשר דקדושת הארץ בטולה דודאי קדושת צית לא קדשה אכל קדושת הארץ קדשה לעמיד לנא לענין מעשרות ולא תליא צהא אכל הכא מיירי שאין המוצה כלל צנוי וגרים לעולם קדושה ראשונה קדשה לעמיד לנא וטעונה דצבור לכו משום קדושת (ט) הארץ אלא משום דאיתקש צשור לדמו דכתיב (ו' ו') ואת דמס זמרוק על המוצה וגו' וצברס יהיה לך וגו' וליף מנייה צשעה שהיא ראויה לזריקת דם אמה אוכל את הצשור ולא משנהרס המוצה: **וכי דבר הלמד בהיקש.** מן הדס: **חוזר ומלמד.** על המעשר בהיקש הא קיימא לן צוצחים צאחיו מקומן (דף מט'): שאין למדין צקדשים למד מן הלמד: **חולין הוא.** וצחולין למדין למד מן הלמד: **הניחא**

צפני הצית ומצבור נמי לא יאכל (תמורה ט"ו).